

Միտիմարեան վարժարաններէ, յորտ ի գաւառաց կամ ի բնիկ տեղացեաց հաւաքուեր էին հրահանգուելու և կամ քննուելու համար պահանջեալ նիւթոց մէջ, որպէս զի արժանատորն կարող լինին անցնելու ի Մուրաթ-Ֆափայլեան լիկէոնը :

Գոցա ի վենետիկ գալտեսամբն, Գաղկեզոնի և Տրապիզոնի Միտիմարեան վարժարանը նոր ձրիալարժ գիշերօթիկ աշակերտներ տտացան, առաջինն 18 թուով և երկրորդը 15, ի քողաքացեաց և ի գաւառաց՝ վարժարանական ծրագրին կարգաց համեմատ, և յորոց պիտի ընտրուին՝ տարեկան շրջանին վերջը՝ վենետիկ լիկէոնը անցնող ձրիալարժ աշակերտք :

ՎԵՍՏԵԱՆ ԿՈՅՍ

ԳԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՐՈՒ

(Շար. տես. հատ. ԵԴ. էջ 372)

ԳՂՈՒՄ ԺԷ

ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ՄԻ

Պարխ խիոյն գնաց ինքզինքըր սուսերաւ մարտից գլխաորին վաճառելու. յետինս այն պայմանաւ ուզեց գնել զինքըր, որ ամփիթէաորնին վրայ հանէ. և որովհետև այս պայմաններն ընդունելի չէին արխանոս տեսարաններու թշնամի եղող քրիստոնէի մը, Պարխ մերժեց զայն : Սրտաբեկ և վհատեալ՝ հեռացաւ իւր հին տիրոջմէն և Գիւլպատժով իրեն առջև ելած ճամբուն մէջ մտաւ և զիւ մեց զեպ ի Էսկուիլին, հեռանալով՝ առանց ուղեւոր Տուղլիոյայի ամարանդէն, ուր Սեբըստոս և Փլորոնիա անհամբերութեամբ իրեն կը սպասէին : Հազար ու մէկ մտածմունք՝ ամէնն ալ իրարմէ տարօրինակ՝ իւր մտաց մէջ կը

խռնէին, և պահ մի խորհելէ յետոյ՝ կը մերժէր զանոնք իբրև անկարելի բաներ : Իւր բարեկամներն աղքատ ըլլալով չէին կրնար իրեն օգնել. և սակայն ժամանակն կը սահէր, երկու օր ևս, և ահա գերեզմանական ցուրտ քարը պիտի փակէր իւր զոհը :

Այս մտածութիւնս գրեթէ անոր խելքը զլիւն կը թոցընէր, և մեքենայաբար առաջ կ'երթար. սակայն ստիպուեցաւ պանդաղելու իւր քայլերը, որպէս զի չի զարնուի իր առջևէն գնացող անկղկիտասի մը : Թերեւս քիչ մը սփոփելու համար իրեն նեղութիւններէ մշտացած հոգին, և կամ հնազանդելու համար այն աստուածային նախախնամութեան՝ որ ամենափոքր բաներով՝ նեղ շուղէ մը գացողին առջև մեծ և լայն ճանապարհ մը կը բանայ, նա պատրիկին վրայ աչք մը նետեց : Վախճան տարեկան մարդ մ'էր, միշտ հասակ, տկար կազմուածքով, որուն գէմըն բարութեան տարօրինակ կնիք մը կը կրէր : Պարխ վտառնութեամբ ետեւէն գնաց :

Ուրախութեան արտայայտութիւն մի կ'ուզէր ձերունոյն զէմըր, անոր բնթացքը գանգաղ էր, և ամէն անգամ որ ճանապարհին վրայ շէնքի մը կը հանդիպէր, կանգ կ'առնոր զայն դիտելու համար՝ իբր թէ առաջին անգամն ըլլար, և կամ հեռաւոր բացակայութենէ մը նոր ետ դարձած լինէր : Պարխ կը զիտէր անոր ամէն շարժմունքը, բայց մտածելով որ ժամանակը զուր տեղ կ'անցնէր, որոշեց եկած ճանապարհէն ետ դառնալ. բայց հետաքրքրական տեսարան մի կեցուց զայն :

Մի քանի տղայք վաղելով յառաջ կու գային, քարի հարուածներով հալածելով իրենց խեղճ հագուած և տարօրինակ տգեղ ընկերներն մին : Թշուառ տղեկն կը փախչէր՝ առանց գիտնալու թէ ո՞ր ապաւինի. երբ տեսաւ զսփիկիտոսը, անոր կողմը գնաց և յուսահատութենէն զրկելով անոր ծնեքերը, աղաչանաց հայեացք մի բարձրացոյց առ նա :

— Ի՞նչ ըրիր իրենց, հարցուց անոր ծնունին :

Տղայն չի պատասխանեց, և ապաւ կերպով շարունակեց անոր նայել, իբր թէ բան

մը լսած չի լինէր. բայց իւր լայն բերանը բանալով այնպիսի կոկորդային ձայն մի հա-
նեց, որ ամենեւին մարդկային ձայնի չէր նմաներ :

— Ինչո՞ւ կը նեղէք այս եղկելին, հաբ-
ցուց պատրիկն՝ փոքրիկ տղայոց կողմը դառ-
նալով, որք պատրաստ էին կրկին սկսելու
իրենց գործը :

— Փարբիտ կարճամիտն է, — խուլ համրը՝
որ զիշեր ցերեկ կ'ոռնայ, պատասխանեցին
խմբովին, իբր թէ արդարացնելու համար ի-
րենց անպթութիւնը :

— Եթէ քնութիւնն՝ դա՛նալով եղկելույս
բանականութիւն՝ զրկեց զինքը լսելու և խօ-
սելու կարողութիւններէն, պէտք էք ցաւիլ
վրան և ոչ թէ անզիմաբար հալածել զինքը,
ըսաւ սինկղիստոս բարկացած :

— Ամիթիթէատրոնին մէջ մեռած ջրիտու-
նեաներէն միոյն որդին է, ըսին անոնք,
արդարանալու համար ուրիշ չքմեղանք մի չի
կարենալով գտնել :

— Արամնձգդ վիայ, այս անմեղին յան-
ցանքն ի՞նչ է : Հեռացէ՛ք աստի, և եթէ
ձեզմէ մէկը համարձակի դպչիլ անոր, իւր
ծնողքն պատասխանատու պիտի ըլլան առջեւ :

Ստանակներն ցրուեցան, խեղճ ապուշն
մինակ մնաց իւր պաշտպանին հետ :

— Թշուա՜ռ տղայ, ըսաւ պատրիկն՝ անոր
ցցուած մազերը փայփայելով, ըսածս չես
կրնար լսել. բայց դու կը զգաս արդէն թէ
կրնաս բարեկամ մի գտնել յիս, և քու աչքերդ
զթութիւն կը պաղատին ինձմէ : Չքեղ չեմ
կրնար քօլս պահել, բայց կ'ուզեմ՝ քու վի-
ճակդ բարւոյնել :

Նոյն պահուն, կարծես զիւթութեամբ,
պառաւ կիւն մի մօտակայ տնիւրէն մէկէն ել-
նելով ընդ առաջ եկաւ անոր :

— Սինկղիստոս, ներէ կարճամտի մը
յանդգնութեան՝ որ կը համարձակի պարեգօ-
տիդ դպչիլ, ըսաւ նա խոնարհ կերպով :

— Բոս տղադ է :

— Ո՛չ, որք մ'է, որուն վրայ զթալով
ջրօլս առի :

— Քու ըրած գթութիւնդ շատ անկատար
է, որովհետեւ կը ձգես որ եղկելին դրացի

չար տղայոց ձեռքը խողալիք դառնայ, ը-
սաւ պատրիկն խստութեամբ :

Ենտոյ աւելցուց, պառաւին ձեռաց մէջ
դրամ գնելով :

— Եթէ մարդասիրութեամբ չես պաշտ-
պաներ տկարը, զոնէ՛ դրամին սիրոյն հա-
մար ըրէ : Սիրտ ունեցիր այս տղուս վրայ՝
զոր խնամոցդ կը յանձնեմ, և յետոյ արծա-
նեացդ համեմատ պիտի վարձատրեմ՝ զքեզ :

Այս ըսելով պատրիկն հեռացաւ, ձգելով
խեղճ տղայն որ ձեռքերը առ ինքն կը կար-
կառէր, և խնկոյն շնորհալի կերպ մ'առաւ
պառաւին բազկաց մէջ :

Սինկղիստոսին բարութիւնը տեսնելով Պա-
րիս այնչափ զգացուեցաւ, որ մտքէն անցուց
երթալ անոր գերի ըլլալ : Այսպիսի տիրոջ
ձեռքը գերութիւնն խիստ չէր երևեր : Այս
զաղտնի յուսով քաջալերուած, շարունակեց
անոր ետէնն երթալ առանց խօսել համար-
ձակելու, որովհետեւ կը վախէր թէ յանկարծ
չի կարծեն զինքը այն պարապորդներէն մին՝
որք իրենց կրքերը յապեցնելու համար ինք-
զինքնին կը ծախէին : Վերապէս ծերունին
վիսիմալի և Եսկուիլինեան բլրոց միջև շի-
նուած տան մ'առջև կանգ առաւ, ուր ալ-
ւոր սպասաւոր մի իրեն կը սպասէր : Նոյն
պահուն Պարիս յառաջ անցաւ, և աղերսու-
գին ձայնով ըսաւ.

— Շատ կը փափաքեմ խօսել ձեր հետ,
եթէ թոյլ տաք ինձ :

Ծերունին վախով և կասկածանօք յոտից
ցցուլս գննեց զանիկայ, և ինքնաբերաբար
շարժմամբ իւր ծառային մօտեցաւ. յետոյ իւր
բարի՛ բայց տկար սրտի յուզումը հանդար-
տելով ըսաւ.

— Խօսէ, ի՞նչ կ'ուզես :

Պարիս չի համարձակեցաւ պատասխանել,
իւր երեսներն խկոյն շառաղանջեցան. այնքան
ցած բան կը թուէր իրեն ինքզինքը վաճա-
ռելն, որ ամօթէն լեզուն կապուեցաւ. բայց
այս վարանումն երկար չի տևեց, Էստուշիան
յիշելով՝ սիրտ առաւ և հանդարտեցաւ իրեն
խրոխտ յուզումն :

— Սինկղիստոս, ըսաւ նա ամուր ձայ-
նով, կորոյի եմ և առողջ, հետեւաբար կըր-

նամ ամենազօղուար և ամենածանր աշխատանքաց հանդուրժել. խնդրեմ՝ գնացէ՛ք զիս :

Գերույ պէտք չունիմ, պատասխանեց պատրիկն խորիտաբար :

Բայց իսկոյն զղջալով՝ քաղցրութեամբ աւելցուց .

— Երկար և տառապազին աքսորանքէ մը կը դառնամ, ինչքերս գրաւեր են, թէպէտ սակաւաթիւ գերիներ ունիմ՝ սակայն ինձ առնոք կը բաւեն, և չեմ ուզեր անգլուս տեղ վառնել դրամս :

Յաւազին հառաչ մի ելաւ Պարիսի բերնէն, նման այեկոծեւոյն ողբոց՝ որ զինքը ջրոյն վրայ բռնող տախտակին տնհատանալը կը տեսնէ, և ամենազառն վիշտ մը նկարուեցաւ իւր զիմաց վրայ :

— Բայց ինչո՞ւ համար ինքզինքդ կ'ուզես վաճառել, վրայ բերաւ ծերունին : Աշատութիւնն զին չունի, և դու եկեր ես վաճառելու զայն . եթէ դրամի կարօտ ես, աշխատէ . եթէ չեմ սխալիւ, դու գոհնիկ մարդ մ'ես :

— Յառաջ սուսերամարտ էի, և արդ ազատագրեալ եմ, պատասխանեց Պարիս չուզելով ստել :

— Սուսերամարտ, գոնեց պատրիկն՝ քայլ մի ետ քաշուելով : Հեռացիւր ուրեմն, աւելցուց նա բարկութեամբ դուռը ցուցնելով . դու ցած հոգի մը պէտք ես ունենալ, որ կ'ուզես դարձեալ ծառայութեան մէջ մտնել . կրկիսին մէջ անգլթօրէն արիւնթաթաւ կ'ըլլայիր, արդ ազատութիւնն քեզի ծանր կուգայ, որովհետեւ կրքերդ յագեցնելու միջոցներ չունիս և եկեր ապաստանարան մի կը փնտռես յարկի տակ, վատութեանդ գինը ուզածիդ պէս վաճառելու համար : Անշուշտ քեզ ըսած պիտի ըլլան, թէ ներողամիտ եղբ մի'եմ : Կը հրամայեմ, հեռացի՛ր աստի, իմ տանս մէջ բնակողներն պարկեշտ անձինք են, և քեզի նման պարսպորդներուն համար անոր դուռը միշտ ցոց է :

Այս ծանր խօսքերն Պարիսի արիւնը տաքցուցին, գլուխն նուաստութեան բեռն տակ ճնշուեցաւ . բայց գրեթէ իսկոյն ևս արաւուրջով հաստատ և մեղմ ձայնով ըսաւ .

— Մի՛ գատի՛ր այն անձը, զոր չես

ճանչնար, ո՛վ պատրիկ : Նուաստ սիրտ չունիմ . ազատ ծնած եմ, և քու հայրենակցացք բռնութիւնն է միայն որ զիս մանկութենէս ի վեր պատապարտեց ամփիթէստորոնին : Ազատագիր եմ, կենացս չափ ազատութիւնն ալ կը սիրեմ : Հետևաբար անկարգ սովորութիւններս գոհացնելու համար չէ որ կը զբրկուիմ անտի, այլ երախտագիտութեան պարտք մի հատուցանելու համար :

Պատրիկն աչքերը սևեռած անոր կը նայէր, և իւր հին փորձառութեամբ այլ ևս չի տարակուսելով անոր ըսածին ճշմարտութեան վրայ, ձեռքը անոր ուսին զնելով՝ քաղցրութեամբ հարցուց .

— Երախտագիտութեան պարտք մը հատուցանելու համար ազատութիւնդ կը վաճառես :

— Այո՛, պատրիկ : Սուսերամարտ եղած միջոցիս վեհանձն մարդ մի ազատեց զիս գանակած ըլլալու նախատինքն, և այժմ անխուսափելի վտանգ մի կը սպառնայ իրեն :

— Եւ զինքը ազատելու համար քո՞ւ անձը կը վաճառես :

— Դրամով միայն կրնամ յաջողիլ, և ես ուժեւս զատ ուրիշ բան չունիմ, պատուախանց Պարիս տնրութեամբ :

Սխնդիրտուն չի պատասխանեց, բայց զըլուխը դարձուց արտասուքը արքելու համար, և ըմբշին կոշտ ձեռքը իւր սպիտակ ձեռաց մէջ առնելով՝ յուզեալ ձայնով աւելցուց .

— Հետս եկուր տուն երթանք, դու արժանի ես ներս մտնելու :

Ուրախութեան փայլ մի գեղեցկացուց Պարիսի գէմը, զի յոյսն իւր սրտին մէջ մուտք կը գործէր : Գոհութեամբ անկրկիտոսին ետեւէն կ'երթար, միասին անցան զաւթէն և մտան գիւանին մէջ, ուր կը պահուէին ընտանեաց յիշատակարանները :

— Հոս ինձ սպասէ, ըսաւ պատրիկն, քիչ ասունէն կը դառնամ :

Գնաց և գրեթէ իսկոյն վերագարձաւ, իւր հետ բերելով դրամի փողբիկ պարկ մը :

— Իս հարուստ չեմ, ըսաւ նա պարկը սուսերամարտին ներկայացնելով, բայց ինչ որ ունիմ ինձ կը բաւէ, աւելորդին կարօտ

չեմ¹ . այս դրամն ինձ հարկաւոր չէ , առ
զայս , վնարէ՛ պարտքդ և ազատ եղիր :

Պարիս չի պատասխանեց . այնքան մեծ
էր իւր երախտագիտութիւնն՝ որ խօսքով չի
կրցաւ բացատրել զայն : Մէկ ձեռքով պարկը
առնելով՝ միւսով բռնեց ծերունայն ձեռքը
և համբուրեց զայն արտասուալից դիմօք :

— Ինձ շնորհակալ մի ըլլար , ըսաւ սինկ-
դիստն , այս փոքր բարեգործութիւնն ինձի
մեծ մխիթարութիւն և երջանկութիւն է և կե-
նացս ամենազեղեցիկ օրերէն մին է սա , զոր
գնահով՝¹ պիտի նշանակեմ : Արդ զնա , վա-
զէ՛ փութով բարեբարիդ օգնութեան հասնե-
լու :

Պարիս հնազանդեցաւ . բայց հազիւ զիւս-
նին դրան քով հասած էր , պատրիկն զինքը
կանչելով ըսաւ .

— Ըսէ՛ ինձ քու և տիրոջ անունները :

— Զին Պարիս կը կոչէին , երբոր ման-
կութեանս ատեն զիս զերեւ բռնեցին :

— Դու Պարիս սուսերամարտն ես , որուն
հուշակն ինչուան Տարնետոն հասաւ , ուր ես
աքսորուած էի :

— Այո , պատասխանեց Պարիս՝ վշտացած
այնպիսի համբաւ մ՝ ունենալուն վրայ :

— Ո՞վ զքեզ ազատագրեց :

— Սերաստոս Սարինոս պատրիկն :

— Սերաստոս Սարինոս : Փլաւիոս բարե-
կամիս քեռորդին : Ո՛հ , ո՛րքան երջանիկ
պիտի համարէի ինքզինքս՝ տեսնելով այն
զանգաւորներ գլխով տղան , զոր ծնդացս վրայ
կը խաղցընէի :

— Սերաստոս փախստական է :

— Փախստական , ինչո՞ւ համար :

— Դիմետիանոսի հրամանաւ դատապար-
տուած ըլլալով , միջին ստորեկրկեայ նկույի
մը մէջ պահուըտած կ'ապրի :

— Խեղճ Սերաստոս . ո՛րքան վարձատրու-
թեան արժանի քաղաքացիք բռնաւորին ան-
զեթութեան զօհ կ'երթան : Իսկ Հռոմ միթէ
չի՞ ձանձրանար այսքան բռնակալութիւն անս-
նելով

Յետոյ , իբր իրեն ըսածէն վախցած և
ուզելով Պարիսի ուշադրութիւնը դարձնել ,
աւելցուց .

— Ըսէ՛ ինձ , ինչ եղաւ Փլաւիոս բա-
րեկամիս դուստրն , կուռնելիա Սարինա ,
վէստայի քրմունի ըլլալու համար որոշուած
այն շնորհալից մանուկն :

— Կուռնելիա Սարինա վեստեան կոյսն
երեկունէն է ի վեր մահուան դատապարտուած
է , ըսաւ Պարիս զողորուն ձայնով :

— Մահուան դատապարտուած , զոչեց
պատրիկն՝ ձեռքերը զլխուն զարնելով սաստիկ
վշտացած : Ի՞նչքն է արդեօք այն յանցաւոր
քրմունին , որուն վրայ այս առաւօտ կը խօսէին :
Մահն թեթեւ պատիժ մ'է անոնց համար՝
որ պարտքերնէն կը պակսին , և կամ երեսելի
անուն մի կ'արատաւորեն :

— Մի՛ զբաւարտէք անմեղ կոյս մի , ըսաւ
սուսերամարտն :

— Անմեղ . բայց քուրմերն միաբան դա-
տապարտեցին զինքը , ամենայն օք կ'ամբաս-
տանէ զնա , և միայն զո՛ւ ես զինքը պաշտպա-
նող

— Ժողովքն մեղապարտ վճռեց զայն ,
որովհետեւ անոր կը նախագահէր Դիմետիանոս ,
որ սաստիկ կը փափաքէր կուռնելիայի մահուան :

— Բացատրէ՛ միտքդ , չեմ հասկնար
բայց ինչո՞ւ չես պատասխաներ : Փլաւիոսի և
Փաւստոլայի բարեկամն եղած եմ , և հե-
տեաբար իրաւունք ունիմ՝ ճշմարտութիւնը
գիտնալու , ըսաւ ծերունին անձկանօք :

Պարիս չէր համարձակեր պատասխանել .
թէպէտ կը փափաքէր կուռնելիայի անմեղա-
թիւնը յայտնել , բայց կը վախէր որ չըլլայ
թէ նա իւր խորհրդոյն արգելք լինէր :

— Արամազդ վկայ . լեզուդ կ'ապուեցան՝
ինչ եղաւ , ըսաւ սինկդիստոն բարկութեամբ :

Այն ատեն Պարիս մի քանի խօսքով
պատմեց իրեն , թէ ինչպէս Դիմետիանոսի
եղերան ականատես եղեր էր : Պատրիկն վա-
խէն սարսուեց , և յանդիմանեց զերիտասարդը
որ արբազան շրջապատին մէջ մտեր էր :

— Փլաւիոսի դուստրն կը ճանչնայ ըզ-
քեզ , շարունակեց նա :

— Ո՛հ , զիս գաւազանաց հարուածէն
ազատեց ատանց ճանչնալու :

1 . Հռովմայեցիք երջանիկ օրերը գտնով կը նշա-
նակէին , իսկ զժբազդ օրերը՝ աժուխով :

— Ուրեմն կուռնելիայի՛ համար կ'ուզէիր
ինքդինքդ վաճառել :

Այո՛, զինքը ազատելու համար, պատաս-
խանեց Պարիս եռանդեամբ :

Սինկզիտոսն սկսաւ դիւանին մէջ քալել,
յետոյ սուսերամարտին դիմաց կենալով ըսաւ .

— Ո՛ր և է կերպով պէտք է զայն փրկել :
Եթէ իմ զորամն չի բաւ : Բարեկամներ ունիմ
որ ինձ փոխ կու տան : Սակայն, չեմ ուզեր
քու մատառութիւնդ գիտնալ . . . Կեանքս
հայրենեացս կը պատկանի, մանաւանդ այս-
պիսի ժամանակի մը մէջ : Չեմ կրնար զայն
կնոջ մի համար վտանգի ենթարկել . . . Պէտք
ես ճարտարութեամբ շարժիլ զկուռնելիան
իւր դահնաց ձեռքէն ազատելու համար,
բայց ո՛չ բռնութիւն գործածել՝ որովհետեւ
պարզաբար խենթութիւն մի կը լինէր այն :
Ճշմարիտ է որ բազմն երբեմն կը պաշտպանէ
յանդուանն առնէինքը, բայց սակայն զանոնք
երեսէ կը ձգէ և անդուպիւն մէջ կը խորա-
սուզէ :

— Ոչ որ պիտի գիտնայ թէ գերեզմա-
նական մէմը պիտի բացուի իւր զոհը գործ
սալու համար, պատասխանեց Պարիս :

— Եթէ ապահով բնակարան մի չունիս,
հոս բեր զինքը. ոչ որ պիտի զայ հոս զինքը
փնտռելու. խեղճ օրիորդ, զու նորա կեանքն
պիտի ազատես, և սակայն զու կրող չես
անոր անուան արասր արքել . . . Խոհեմ
եղի՛ր, վեհանձն ոգի, ես շատ պիտի ցաւիմ
եթէ յանկարծ մահդ իմանամ :

— Աստուածային նախախնամութիւնն
ինձ պիտի առաջնորդէ :

— Քրիստոնէից Աստուածն է՝ որուն կ'ա-
ղօթես դու :

— Այո՛, զի քրիստոնեայն եմ, պատաս-
խանեց Պարիս՝ երախտազէտ սրտով, չուզելով
ծածկել իւր հաւատքը :

— Ջրբխտոնեայն չեմ ատեր, բնօրինից
սինկզիտոսն, շատ անգամ ալ կը սքանչանամ
անոնց ամենասուկայի տանջանաց մէջ ցու-
ցած քաջասրտութեան վրայ : Եթէ կայսր
բնտրուիմ, որ շատ հաւանական չէ, զերեսը
հանաքաւ պիտի թողնայ, և պրկուցներն,
փայտակոյտներն և խաչերն այլ ևս իրենց
համար պիտի չի կանգնին :

— Քան զամէնքն աւելի դու ես արժանի
այն կայսերական պալատին, ըսաւ Պարիս :

Պատրիկն շարժեց զուիւր և ժպտեցաւ,
յետոյ ընկերեց սուսերամարտին մինչև գա-
ւիթը, յանձնելով իրեն որ խոհեմութեամբ
շարժի :

Պարիս յուսալից հեռացաւ, և ամառաս-
տունը վերադարձաւ մտածելու համար Սեբ-
աստին հետ՝ թէ իւր ձեռնարկը ի՞նչ կերպով
կրնան գործադրեն : Երբ սինկզիտոսն շնոր-
հիւ գլխաւոր խոլընդոսն անհետացեր էր :

Շարունակելի

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ ԵՐԿՆԻՑ

ըստ Կ. Յիւսէփի

ԼՍՏՂԱՔԱՇԻՑ հետաքննական ժու-
ղով մի գումարուեցաւ վերջին ժամանակներս
Պարիսու Գիտարանին մէջ, աստիճազարդ
երկնից լուսնկարը հանելու, 1887ին սկը-
սած համալսարանի կարգադրութեան հա-
մեմատ :

Տասն և վեց օտարազգի աստղաբաշխը
բանակցեցան շարքի մի ինն զաղղիացի աստ-
ղաբաշխից հետ, քննելու և հետազոտելու հա-
մար արդէն իսկ հաստատեալ ճշմարտութիւնքը,
և ուսումնասիրելու այլ մեծ գործին յաջողու-
թեամբ կատարուելու գործնական միջոցները :

Երբ, երկու հազար տարի յառաջ, Փի-
լիպպըրոս աստեղաց առաջին ցուցակը տը-
լաւ զիտութեան, պատմաբանք յայտնեցին
իրենց հիացումը, և համարուեցաւ այն՝
յանդուպիւն ձեռնարկի մի «նոյն իսկ աստուածոց
համար» : Հոգոսի աստղաբաշխին ցուցակն
կը պարունակէր 1022 աստղներ. մեր արդի
ցուցակը կը բովանդակեն զընթէ միլիոն մի :
Երկու բնահանրական քարտը՝ որոնք կը պա-
տրաստուին՝ պիտի բովանդակեն, առաջինն՝
երկուքուկէս միլիոն աստղներ, որոց գիրքերն
հաշուած և կարգադրուած պիտի լինին, եր-
կուրդն՝ երեսուն միլիոն :